

به قلم نرگس خان گل زاده سنگرودی؛

شورای امنیت و مداخله بشردوستانه جنگ در غزه

حملات متجاوزانه و ضدبشردوستانه رژیم صهیونیستی در نوار غزه یکی از مسائل و معضلات مهم روابط بین الملل در عصر کنونی می‌باشد که به وجدان بشریت و حیثیت ذاتی انسانی خدشه اساسی وارد کرده است.

«نرگس خان گل زاده سنگرودی» دانشجوی دکتری روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبایی در یادداشتی به عنوان «شورای امنیت و مداخله بشردوستانه جنگ در غزه» به پایگاه خبری گزارش خبر آورده است؛

حملات متجاوزانه و ضدبشردوستانه رژیم صهیونیستی در نوار غزه یکی از مسائل و معضلات مهم روابط بین الملل در عصر کنونی می‌باشد که به وجدان بشریت و حیثیت ذاتی انسانی خدشه اساسی وارد کرده است.

در واقع گستردگی این حملات و وخامت اوضاع و ژرفای نقض آشکار مبانی حقوق بشری به گونه ای است که مداخلات جدی بشردوستانه را می‌طلبد. ابتدا به این موضوع پرداخته می‌شود که مداخله بشردوستانه چیست و متصدی اجرای آن در بحران غزه چه کشورها و نهادهایی است؟

و این کشورها یا نهادها به چه اقداماتی جهت تحقق حقوق بشر و اعاده صلح و امنیت در این منطقه مبادرت ورزیده؟

تعریفی که از مداخلات بشردوستانه ارائه شده متفاوت است؛ طبق فرهنگ واژگان حقوق بین الملل امروزه مداخله بشردوستانه عبارت است از مداخله زورمدارانه یک کشور در کشور دیگر به منظور حمایت از افرادی که حیات، سلامتی، رفاه و رفتارهای غیرانسانی است در اینجا حقوق اساسی بشر و به ویژه حق حیات مورد تاکید است و دایرةالمعارف حقوق بین الملل نیز مداخله بشردوستانه را اینگونه تعریف کرده است؛ استفاده از زور توسط یک دولت علیه دولت دیگر به منظور حمایت از جان و آزادی اتباع دولت دیگر که یا نمی‌خواهد یا نمی‌تواند این اقدام را انجام دهد.

در زمینه مداخله بشردوستانه در حقوق بین الملل سنتی کشورها به طور یک جانبه متصدی تحقق مداخلات بشردوستانه بودند که این مهم طبق دکترین حاکمیت و عدم مداخله در امور داخلی کشورها با موانعی رو به رو بود اما دو مورد استثنای پذیر بود؛ مداخله در حمایت از اتباع در خارج از کشور و هم‌چنین مداخله بشردوستانه در حمایت از اتباع دولت‌های دیگر. در حقوق بین الملل معاصر مفهوم مداخله بشردوستانه تحول یافت و دیگر کشورها متصدی اعمال مداخلات بشردوستانه نیستند و امروزه شورای امنیت تنها متصدی مداخلات بشردوستانه می‌باشد.

به عبارتی طبق ماده ۳۹ از فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد در صورت هرگونه اقدام متجاوزانه یا تهدیدی علیه صلح شورای امنیت می‌تواند مداخله کند. شایان ذکر است که در زمینه مداخله بشردوستانه تنها شورای امنیت حق مداخله دارد و هرگونه اقدام توسط سایر کشورها یا سازمان‌های بین المللی یا منطقه ای حتی اگر اخلاق مدارانه قلمداد شود، بر اساس اصل عدم مداخله مورد محکومیت دیوان بین‌المللی دادگستری و سایر مجامع قضایی قرار می‌گیرد؛ عبارتت ایفای نقش گسترده جهت حفظ صلح و امنیت بین الملل از رهگذر اقدامات قضایی، اقدامات پیش‌دستانه، قانون‌گذاری و ... در صلاحیت انحصاری شورای امنیت سازمان ملل متحد می‌باشد.

غزه در ماه‌های اخیر مورد حمله متجاوزانه اسرائیل قرار گرفته به گونه ای که اگر حقوق بشر و اقدامات بشردوستانه سازمان ملل به طور جدی محقق نشود حق حیات تمامی ساکنین این منطقه مورد تهدید جدی قرار می‌گیرد.

در خصوص بحران غزه پس از ماه‌ها جنگ، «اعضو غیردائم شورای امنیت قطعنامه آتش بس را تنظیم کردند که همه اعضا دائم شورای امنیت آن را تایید کردند و ایالات متحده آمریکا نیز پس از وتو کردن سه قطعنامه گذشته، این بار رای ممتنع داد و در نهایت این قطعنامه به تصویب رسید.

قطعنامه فوق‌الذکر خواستار آتش بس فوری بین اسرائیل و گروه فلسطینی حماس در غزه و آزادی فوری و بی‌قید و شرط اسرا و در نهایت آتش بس پایدار شده است. آنتونیو گوترش دبیرکل سازمان ملل متحد- نیز اظهار داشت که شورای امنیت قطعنامه ایی در مورد غزه که خواستار آتش بس فوری و آزادی بی‌قید و شرط گروگان‌ها را تصویب کرده است و تصریح کرد که قطعنامه مذکور باید اجرا شود و عدم اجرای آن نا بخشودنی است. لیندا توماس گرینفیلد نماینده ایالات متحده آمریکا در سازمان ملل- اظهار داشت که با همه بخش‌ها قطعنامه موافق نبوده‌اند و به همین دلیل به آن رای ممتنع داده اند

وی هم‌چنین مدعی شد که حماس دلیل تاخیر در تصویب قطعنامه آتش بس است چرا که اگر ماه‌ها پیش اسرا را آزاد می‌کرد، آتش بس زودتر تصویب می‌شد. به جز موضع حمایتی و جانبدارانه آمریکا از اسرائیل، سایر کشورها به صراحت به لزوم اجرا شدن قطعنامه و ضرورت پایبندی به اصول حقوق بشردوستانه تاکید کردند.

آنچه در مورد روال مداخله بشردوستانه توسط شورا امنیت صادق است شامل این مهم می‌شود که ابتدا صدور قطعنامه و دستور آتش بس و سایر

شیوه‌های دیپلماتیک در دستور کار قرار می‌گیرد و اگر این اقدامات مکفی نباشد، مانند بحران‌های سومالی، رواندا، بوسنی و هرزگوین- آنگاه شورای امنیت نیروهای حافظ صلح را روانه می‌کند تا ضمن توقف خشونت، صلح و امنیت را اعاده نمایند و صرفاً به این هدف بشردوستانه و نه اقداماتی فراتر از آن مبادرت ورزند. ایتالیا و شماری از سایر کشورها عضو سازمان ملل خواستار روانه کردن نیروهای حافظ صلح به نوارغزه بوده‌اند.

در نهایت در صورت ادامه بحران و تجاوزات در غزه سناریو احتمالی شورای امنیت روانه کرن نیروهای حافظ صلح به این منطقه جهت اعاده صلح و تحقق اصول بشردوستانه خواهد بود چرا که جامعه بین الملل به درستی این نقض فاحش حقوق بشر را درک کرده و نسبت به آن واکنش جدی نشان خواهد داد.